

4. Справа «Зеленчук і Цицюра проти України» (Заяви № 846/16 та № 1075/16) від 22.05.2018. № 974_с79. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_с79#Text (дата звернення: 27.10.2020)

5. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3015070-uprovnovazeni-j-prezidenta-kaze-so-zemelni-zakoni-maut-skasuvati-sotni-korumpovanih-dozvoliv.html>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-49>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ РИБ ЯК ЧИННИК ПІДТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ

Кот Т. Ю.

*завідувачка відділення філософії та суспільствознавства
КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»*

Дмитришин Р. А.

*дійсний член відділення філософії та суспільствознавства секції
«Правознавство»*

*КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»,
учень 10 А класу*

*Середньої загальноосвітньої школи № 297
Святошинського району міста Києва
м. Київ, Україна*

Сучасне екологічне право в Україні на сьогоднішній день охоплене значною історією правового регулювання суспільних відносин саме у сфері охорони довкілля, а також забезпечення екологічної безпеки в інтересах наших нащадків. При проведенні наукових досліджень ми намагались оцінити з цього рівня і чинну систему вітчизняного екологічного законодавства. Водночас слід констатувати, що дані процеси нині ще не спрямовані саме на формування відтворювальних механізмів, утвердження гармонії триєдності як економічних, екологічних, так і соціальних інтересів нашого суспільства, що не враховує динаміку природних, рибогосподарських і природно-антропогенних систем.

Варто звернути увагу й на той факт, що пріоритети суспільного розвитку знову дедалі більше зміщуються в бік поглинання екологічних чинників саме економічними й відповідальні особи,

уповноважені приймати законодавчі та управлінські рішення, дедалі менше зважають на проблеми довкілля. Про це свідчить чимало фактів, ці умови слід враховувати у законотворчій діяльності.

В Україні наряду зі створенням широкого спектру нормативно-правових актів екологічної спрямованості, все ще зберігається автентичність у регулюванні відносин у цій сфері від регламентації економічних, соціальних процесів. Інколи передбачуваний позитивний вплив норм екологічного законодавства нівелюється дією законодавчих актів інших галузей національної економіки, насамперед господарських, що не в повному обсязі пов'язані з еколого-правовим регулюванням, не забезпечені ґрунтовно розробленими інструментами та механізмами реалізації передбачених ними заходів.

Водночас в Україні є значна кількість рибницьких господарств, які порушують екологічне законодавство, завдають шкідливий вплив довкіллю. Для того, щоб уникати подібних ситуацій, потрібно запровадити надання ліцензій в аквакультури. З введенням ліцензування, можна посилити контроль над тим, що і як вирощується, а також ретельніше контролювати селекцію в приватних рибницьких господарствах, оскільки деякі підприємства з метою економії коштів, закупають рибопосадковий матеріал сумнівного походження і якості. У результаті майже половина вирощених на цих підприємствах рибних стад є з мутаціями, а також з вродженими хворобами.

Проблема полягає в тому, що дана продукція вирощується не тільки для реалізації на ринку, але й для компенсаційного зариблення водойм загальнодержавного та місцевого значення. Водночас, наслідки того, як той або інший вид риби з мутацією вплине на водний об'єкт складно прогнозувати [3].

Стан світового рибного господарства свідчить, що у розвинутих країнах відбувається заміщення споживання виловленої риби продукцією аквакультури [1, с. 32]. Саме тому відповідно до положень Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 № 806-р., надаватиметься пріоритетна підтримка для забезпечення розвитку аквакультури та марикультури на водних об'єктах загальнодержавного та місцевого значення. Водні біоресурси являють собою сукупність водних організмів, життя яких неможливе без перебування у воді (ст. 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8.07.2011 № 3677-VI) [2; 3, с. 4–12].

У юридичній довідниковій літературі пропонується наукова класифікація водних біоресурсів. Зокрема, якщо вважати водні живі ресурси загальним родовим поняттям, то в рамках останнього можна

вирізнити три основні види: а) усі риби, що населяють водойми України й континентального шельфу; б) водні тварини; в) водні рослини в тих же водоймах. Залежно від ознак середовища, які вказують на їх стан існування, тобто які характеризують їх зовні і вказують на умови та місце перебування, водні біоресурси можна класифікувати на: а) морські; б) морські прибережні; в) озерні; г) річні [4, с. 120–121].

Охорону водних біоресурсів слід вважати невід’ємним чинником правового забезпечення раціонального використання живих водних ресурсів, належного функціонування рибного господарства, забезпечення продовольчої безпеки держави та підтримання екологічної рівноваги в суспільстві. Правове регулювання використання та охорони водних біоресурсів у сфері аквакультури здійснюється на підставі законодавства України про аквакультуру, що складається із Законів України «Про аквакультуру» від 18.09.2012 № 5293-VI, «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8.07.2011 № 3677-VI, «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III та інших нормативно-правових актів. Вимоги щодо охорони водних біоресурсів, визначені чинним законодавством у зазначеній сфері суспільних відносин, мають додержуватися також суб’єктами аквакультури. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» охорона водних біоресурсів являє собою систему правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на збереження, поліпшення умов існування, відтворення і раціонального використання водних біоресурсів, забезпечення виконання юридичними і фізичними особами вимог законодавства.

В еколого-правовій літературі підкреслюється, що правова охорона тваринного світу передбачає здійснення комплексу закріплених у законодавстві заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання об’єктів тваринного світу [5, с. 266]. Правова охорона водних біоресурсів у сфері аквакультури являє собою систему заходів з охорони водних біоресурсів, які отримали належне правове закріплення. Зазначені обов’язки зумовлюють здійснення заходів попереджувального, заборонного, відтворювального та іншого характеру. Зважаючи на той факт, що водні біоресурси являють собою сукупність гідробіонтів, життя яких неможливе без перебування чи знаходження у воді, на законодавчому рівні встановлюються вимоги до охорони середовища перебування водних біоресурсів.

Зокрема, положення ст. 17 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» надають можливість виокремити вимоги до охорони середовища

перебування водних біоресурсів: дотримання екологічних нормативів якості води на рибогосподарських водних об'єктах. Так, водокористувачі, яким надано в користування рибогосподарські водні об'єкти, зобов'язані здійснювати заходи, що забезпечують поліпшення екологічного стану водних об'єктів і умов відтворення рибних запасів, а також утримувати в належному санітарному стані прибережні захисні смуги в місцях вилову риби (ч. 3 ст. 68 Водного кодексу України від 6.06.1995 № 213/95-ВР).

Складником правової охорони водних біоресурсів слід вважати їх відтворення. Це природне чи штучне поновлення чисельності водних біоресурсів, яка зменшується у процесі їх використання чи природної смертності відповідно до статті 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 08.07.2011 № 3677-VI. Тобто відтворення риби та інших водних біоресурсів може бути як природним, так і штучним. У юридичній літературі еколого-правового спрямування виокремлюють: відшкодування збитків, завданих природним компонентам (відновлення природних ресурсів) шляхом приведення природного ресурсу до стану, необхідного для подальшого використання, та відшкодування заподіяних збитків природо користувачам [7, с. 77].

Внаслідок опрацювання нормативно-правових актів ми встановили, що у разі заподіяння збитків рибному господарству розмір відшкодування та його розрахунок визначається на підставі Методики розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, затвердженої наказом Мінекобезпеки від 18.05.1995 № 35 зі змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства екології і природних ресурсів України від 9.06.2001 № 186. У частині 3 статті 23 Закону України «Про аквакультуру» від 18.09.2012 № 5293-VI передбачено, що підприємства, установи, організації і громадяни України, а також іноземні юридичні і фізичні особи та особи без громадянства зобов'язані відшкодовувати збитки, завдані ними внаслідок порушень законодавства у розмірах і порядку, встановлених законодавством. В Україні існує дисциплінарна, адміністративна, цивільна і кримінальна відповідальність за порушення екологічного законодавства, про що вказано у ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Таким чином, правову охорону риб слід розглядати як систему заходів, спрямованих на збереження належного екологічного стану умов існування водних біоресурсів у процесі здійснення господарської діяльності при виробництві риби та проведенні оцінки впливу на довкілля.

Література:

1. Шовкун Ю. Проблеми правового регулювання та визначення аквакультури. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 2. С. 32–35.
2. Вдовенко Н.М. Рибе господарство України в умовах глобалізації економіки: [монографія]. К.: ЦП Компринт, 2016. 476 с.
3. Вдовенко Н. М. Нормативно-правове регулювання господарської діяльності у сфері аквакультури. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 4–12.
4. Велика українська юридична енциклопедія: Харків: Право, 2016. Т. 14. Екологічне право. 2018. 776 с.
5. Краснова М. В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): [монографія]. К. : 2008. 439 с.
6. Вдовенко Н. М. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: К.: Кондор-Видавництво, 2013. 464 с.
7. Гетьман А. П., Шульга М. В., Анісімов Г. В., Соколова А.К. Екологічне право України в запитаннях та відповідях: навч. посіб. Х. : Одіссей, 2008. 480 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-50>

СИСТЕМА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА АГРАРНОМУ РИНКУ

Павлюченко Ю. М.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри господарського права

Донецького національного університету імені Василя Стуса

м. Вінниця, Україна

Ефективне функціонування аграрного ринку неможливе без державного регулювання.

Державне регулювання базується на нормах законодавства, якими закріплено органи державної влади та їх повноваження, проте систему органів регулювання аграрного ринку у законодавстві окремо не визначено.

У науці державному регулюванню аграрного ринку приділяли увагу В.М. Анікеєнко, С.В. Майстро, І.В. Охрименко, В.І. Семчик, Ю.О. Ульяновченко, В.З Янчук та інші, проте це питання підлягає